

FUNDAMENTUM Építőipari, Tervező és Szolgáltató Kft.

Iroda: 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 27.

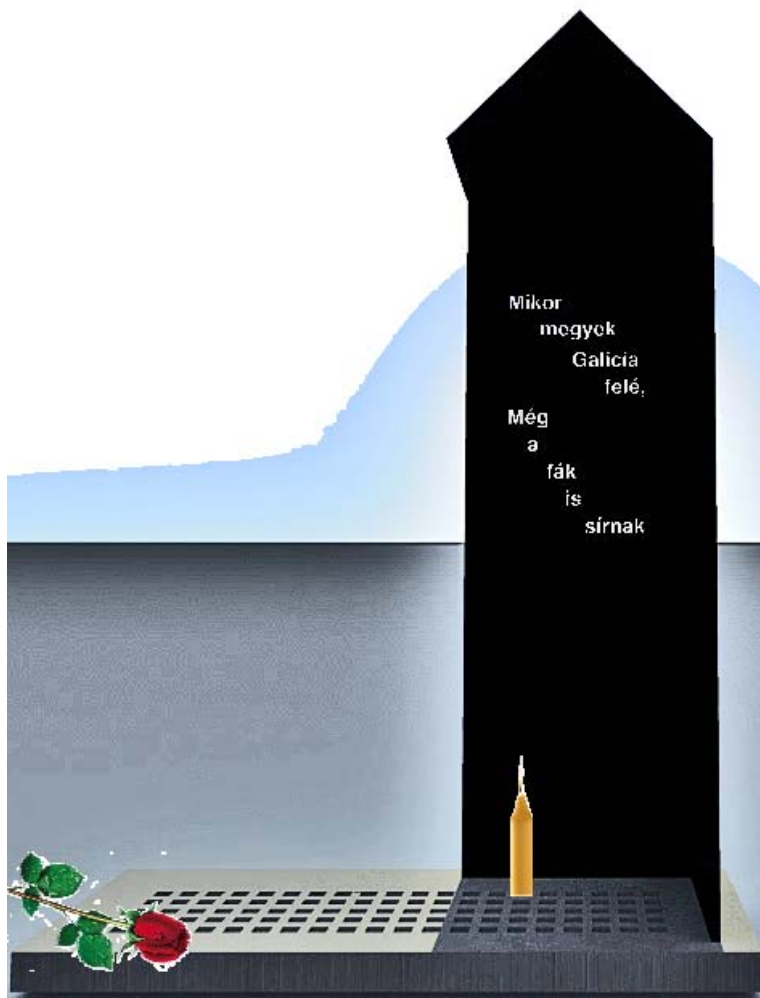
Tel/fax.: 47/521-511 ★ Mobil: 06/20/9358-132

e-mail: fundamentumkft@internetker.hu ★ honlap: www.fundamentumkft.hu

Törzsszám: F/2017-07

KÜLZETLAP

Sátoraljaújhely Hősök Temetője Emlékhely
rekonstrukciós felújítása
kiviteli tervdokumentációjához

Megbízó

Sátoraljaújhely Város Önkormányzata
3980 Sátoraljaújhely, Kossuth tér 5. sz.

Tervező :

FUNDAMENTUM Kft. 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 27. sz.

Sátoraljaújhely, 2017 augusztus hó

FUNDAMENTUM Építőipari, Tervező és Szolgáltató Kft.

Iroda: 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 27.

Tel/fax.: 47/521-511 ★ Mobil: 06/20/9358-132

e-mail: fundamentumkft@internetker.hu ★ honlap: www.fundamentumkft.hu

Törzsszám: F/2017-07

TARTALOMJEGYZÉK

Sátoraljaújhely Hősök Temetője Emlékhely
rekonstrukciós felújítása
kiviteli tervdokumentációjához

I. IRATJEGYZÉK

1. Külsőlap
2. Tartalomjegyzék
3. Építész aláíró lap
4. Tervezői nyilatkozat
5. Műszaki leírás

II. TERVJEGYZÉK

Építész tervek

E-01	Átnézeti helyszínrajz	M=1:2000
E-02	Hősök temetője alaprajz	M=1:200
E-03	„Lövészárók út” és kapubejárat alaprajza	M=1:50
E-04	„Lövészárók út” és kapubejárat 1-1 metszete	M=1:50
E-05	„Lövészárók út” és kapubejárat metszetek	M=1:50
E-06	Központi és Ismeretlen Katona Emlékhely alaprajza	M=1:50
E-07	Központi és Ismeretlen Katona Emlékhely metszetek	M=1:50
E-08	„Kidőlt keresztfának...” Emlékhely alaprajza	M=1:50
E-09	„Kidőlt keresztfának...” Emlékhely metszetek	M=1:50
E-10	Járványemlékmű környezetének rendezése	M=1:50
E-11	Útbaigazító információs elem terve	M=1:50
E-12	Látványtervek	

Szerkezeti tervek

S-01	Útbaigazító információs elem gyártási terve	M=1:10
S-02	„Üres őrbódé” információs elem gyártási terve	M=1:10
S-03	„Csonka őrbódé” ismeretlen katona kegyeleti hely elem terve	M=1:10
S-04	Térképfal összeállítási terve	M=1:25
S-05	F1 jelű falelem gyártási terve	M=1:10
S-06	F2 jelű falelem gyártási terve	M=1:10
S-07	F3 jelű falelem gyártási terve	M=1:10
S-08	F4 jelű falelem gyártási terve	M=1:10
S-09	F5 jelű falelem gyártási terve	M=1:10
S-10	F6 jelű falelem gyártási terve	M=1:10
S-11	F7 jelű falelem gyártási terve	M=1:10
S-12	F8 jelű falelem gyártási terve	M=1:10
S-13	F9 jelű falelem gyártási terve	M=1:10
S-14	F10 jelű falelem gyártási terve	M=1:10
S-15	F11 jelű falelem gyártási terve	M=1:10

FUNDAMENTUM Építőipari, Tervező és Szolgáltató Kft.

Iroda: 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 27.

Tel/fax.: 47/521-511 ★ Mobil: 06/20/9358-132

e-mail: fundamentumkft@internetker.hu ★ honlap: www.fundamentumkft.hu

Törzsszám: F/2017-07

S-16	F12 jelű falelem gyártási terve	M=1:10
S-17	F13 jelű falelem gyártási terve	M=1:10
S-18	F14 jelű falelem gyártási terve	M=1:10
S-19	F15 jelű falelem gyártási terve	M=1:10
S-20	F16 jelű falelem gyártási terve	M=1:10
S-21	T0j.-T0b. jelű tetőelemek gyártási terve	M=1:10
S-22	T1 jelű tetőelem gyártási terve	M=1:10
S-23	T2 jelű tetőelem gyártási terve	M=1:10
S-24	T3 jelű tetőelem gyártási terve	M=1:10
S-25	T4 jelű tetőelem gyártási terve	M=1:10
S-26	T5 jelű tetőelem gyártási terve	M=1:10
S-27	K1 jelű kapcsolóelem gyártási terve	M=1:10
S-28	TF1 jelű előregyártott vb. támfalelem gyártási terve	M=1:10
S-29	TF2 jelű előregyártott vb. támfalelem gyártási terve	M=1:10
S-30	TF3 jelű előregyártott vb. támfalelem gyártási terve	M=1:10
S-31	TF4 jelű előregyártott vb. támfalelem gyártási terve	M=1:10
S-32	TF5 jelű előregyártott vb. támfalelem gyártási terve	M=1:10
S-33	TF6 jelű előregyártott vb. támfalelem gyártási terve	M=1:10
S-34	TF7 jelű előregyártott vb. támfalelem gyártási terve	M=1:10
S-35	Emlékezet térkő elemek gyártási terve	M=1:10
S-36	„Kidőlt keresztfának...” emlékhely elemek gyártási terve	M=1:10

Sátoraljaújhely, 2017. augusztus hó

FUNDAMENTUM Építőipari, Tervező és Szolgáltató Kft.

Iroda: 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 27.

Tel/fax.: 47/521-511 ★ Mobil: 06/20/9358-132

e-mail: fundamentumkft@internetker.hu ★ honlap: www.fundamentumkft.hu

Törzsszám: F/2017-07

3. ÉPÍTÉSZ ALÁÍRÓLAP

Sátoraljaújhely Hősök Temetője Emlékhely
rekonstrukciós felújítása
kiviteli tervdokumentációjához

Építésztervezők:

Ács Tamás É-05-0181
Miskolc, Soltész N.K. u.30

Plébán Mihály É2-05-0187
Sátoraljaújhely, Pacsirta u. 1.

Sátoraljaújhely, 2017. augusztus hó

FUNDAMENTUM Építőipari, Tervező és Szolgáltató Kft.

Iroda: 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 27.

Tel/fax.: 47/521-511 ★ Mobil: 06/20/9358-132

e-mail: fundamentumkft@internetker.hu ★ honlap: www.fundamentumkft.hu

Törzsszám: F/2017-07

TERVEZŐI NYILATKOZAT

Sátoraljaújhely Hősök Temetője Emlékhely
rekonstrukciós felújítása
kiviteli tervdokumentációjához

Jelen tervdokumentáció az **FUNDAMENTUM KFT** szellemi tulajdona. Ezt a jogot a Polgári Törvénykönyv és az 1999. évi LXXVI. számú, a szerzői jogról szóló törvény biztosítja. Tilos a tervek egészét, részletét vagy koncepcióját máshol épülő létesítmény tervezésére, vagy kivitelezésére felhasználni.

Alulírott tervezők kijelentjük, hogy a tervezés során a 312/2012.(XI.8.) számú Kormányrendelet az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról szóló rendelet előírásai szerint jártunk el. A 104/2006. (IV.28.) Korm. számú a településtervezési és az építészeti-műszaki tervezési, valamint az építésügyi műszaki szakértői jogosultság szabályairól szóló rendeletekben előírt tervezői jogosultsággal rendelkezünk.

Jelen tervdokumentáció és építési tevékenység:

- Építész tervezők : 1. Ács Tamás TN: É-05-0181
3530 Miskolc, Soltész Nagy Kálmán u. 30. sz.
- 2. Plébán Mihály TN: É2-05-0187
3980 Sátoraljaújhely, Pacsirta u. 1. sz.
- Statikus tervező : Plébán Mihály TN:T2-05-0220
3980 Sátoraljaújhely, Pacsirta u. 1. sz.
- Építtetője : Sátoraljaújhely Város Önkormányzata
3980 Sátoraljaújhely, Kossuth tér 5.
- Helye : Sátoraljaújhely 3273 hrsz.
- Megnevezése : Sátoraljaújhely Hősök Temetője Emlékhely rekonstrukciós felújítása

Tervezők a - névjegyzéki besorolási (nyilvántartási) száma feltüntetését is tartalmazó - névjegyzéki bejegyzését megállapító vagy annak megújítását (érvényességét) bizonyító döntés okiratával rendelkeznek.

Alulírott tervezők nyilatkozunk, hogy az általunk tervezett építészeti-műszaki megoldások megfelelnek a vonatkozó jogszabályoknak, általános érvényű és eseti előírásoknak, az OTÉK 50. § (3) bekezdésében meghatározott követelményeknek, így különösen a környezetvédelmi előírásoknak, a statikai, az életvédelmi követelményeknek.

Az általunk tervezett építményt nem kell megfeleltetni az energetikai követelményeknek.

A műszaki megoldások nem térnek el a jogszabályokban meghatározottaktól, a nemzeti szabványtól.

Jelen tervezési feladatra azonos módszert alkalmaztunk a hatások (terhek) és az ellenállások (teherbírás) megállapítására és azt a tervezés során teljes körűen alkalmaztuk.

Az építmény tervezésekor alkalmazott műszaki megoldás az Étv. 31. § (2) bekezdés c)-h) pontjában meghatározott követelményeknek megfelel.

Az építési, bontási tevékenységgel érintett építmények nem tartalmaznak azbesztet.

FUNDAMENTUM Építőipari, Tervező és Szolgáltató Kft.

Iroda: 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 27.

Tel/fax.: 47/521-511 ★ Mobil: 06/20/9358-132

e-mail: fundamentumkft@internetker.hu ★ honlap: www.fundamentumkft.hu

Törzsszám: F/2017-07

A tervekben és a műszaki leírásokban foglalt megoldások mindenütt megfelelnek:

- az 1997. évi LXXVIII., valamint az ezt módosító 1999. évi CXV. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről,
- a 253/1997. (XII.20) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről,
- 314/2012.(XI.8.) számú Kormány rendelet előírásainak,
- az 54/2014. (XII.5) BM rendelete, az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról
- az 1993. évi XCIII. számú, a munkavédelemről szóló törvény,
- a 45/2004. (VII.26.) BM-KvVM számú, az építési és bontási hulladék kezelésének részletes szabályairól szóló rendelet,
- 312/2012.(XI.8.) számú Kormány rendelet
- 313/2012.(XI.8.) számú Kormány rendelet előírásainak,
- a kapcsolódó, általános érvényű rendeleteknek, eseti hatóság előírásoknak és kötelező szabványoknak.

Sátoraljaújhely, 2017. augusztus hó

.....
 Ács Tamás
 építész tervező: É-05-0181
 Miskolc
 Soltész N. K. u. 30.

.....
 Plébán Mihály
 építész tervező: É2-05-0187
 Sátoraljaújhely
 Pacsirta u. 1. sz.

FUNDAMENTUM Építőipari, Tervező és Szolgáltató Kft.

Iroda: 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 27.

Tel/fax.: 47/521-511 ★ Mobil: 06/20/9358-132

e-mail: fundamentumkft@internetker.hu ★ honlap: www.fundamentumkft.hu

Törzsszám: F/2017-07

ÉPÍTÉSZ MŰSZAKI LEÍRÁS

Sátoraljaújhely Hősök Temetője Emlékhely
rekonstrukciós felújítása
kiviteli tervdokumentációjához

1. ÉPÍTETŐ ADATAI:

Sátoraljaújhely Város Önkormányzata

3980 Sátoraljaújhely, Kossuth tér 5.sz.

2. TERVEZETT LÉTESÍTMÉNY MEGNEVEZÉSE:

Sátoraljaújhely Hősök Temetője Emlékhely rekonstrukciós felújítása

3. TERVEZETT LÉTESÍTMÉNY HELYE:

3980 Sátoraljaújhely Városi köztemető

Helyrajzi száma: 3273

4. PÁLYÁZATI TERVDOKUMENTÁCIÓ KÉSZÍTŐJE:

FUNDAMENTUM Kft.

3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 27.

Felelős tervezők adatai:

Név : Ács Tamás

Jogosultsága : építésztervező

Kam. névjegyzék sz. : É-05-0181

Szakképesítése : okleveles építészmérnök

Lakcím : 3530 Miskolc, Soltész Nagy Kálmán u. 30.

Név : Plébán Mihály

Jogosultsága : építésztervező, statikus tervező

Kam. névjegyzék sz. : É2-05-0187; T-T-05-0220

Szakképesítése : okleveles építőmérnök

Lakcím : 3980 Sátoraljaújhely, Pacsirta u. 1.

5. ELŐZMÉNYEK:

A Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum a Magyarországon fellelhető I. világháborús hadisírok rendbehozatalához szükséges költségvetési eszközök biztosításáról szóló 1551/2016. (X. 13.) Korm. határozatban kapott felhatalmazás alapján pályázatot ír ki a magyarországi temetkezési helyen található I. világháborús hadisírok és emlékművek rendbetételére, felújítására, helyreállítására.

A pályázati felhívás tekintetében I. világháborús hadisírnak minősülnek mindazon temetési helyek, ahol magyar honosságú I. világháborúban honvédelmi kötelezettségük teljesítése során elesettek, vagy azzal összefüggésben szerzett sebesülés, betegség következtében, vagy hadifogságban meghaltakat temettek, vagy az azóta eltelt időszakban újra-, vagy áttemettek, ideértve azokat a területeket is, amelyek jelenleg nem temetői funkciót töltenek be.

Jelen pályázati felhívás tekintetében I. világháborús emlékünek minősülnek a temetési hely területén található emlékművek.

FUNDAMENTUM Építőipari, Tervező és Szolgáltató Kft.

Iroda: 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 27.

Tel/fax.: 47/521-511 ★ Mobil: 06/20/9358-132

e-mail: fundamentumkft@internetker.hu ★ honlap: www.fundamentumkft.hu

Törzsszám: F/2017-07

A Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum az alábbi tevékenységeket támogatja:

- I. világháborús hadisírok és emlékművek rendbetétele (felújítása, helyreállítása);
- I. világháborús hadisírok és emlékművek közvetlen környezetének rendbetétele;
- I. világháborús hadisírok és emlékművek temetkezési helyen belüli megközelíthetőségének biztosítása;
- I. világháborús hadisírok helyi információs, valamint arculati és megemlékezési célt szolgáló kiegészítő elemeinek kialakítása, felújítása.

A fenti előzményekre tekintettel Megbízó a sírkert rekonstrukcióját határozta el, ezért megbízta tervezőt, hogy készítsen tervi javaslatot és költségvetést a Hősök temetője emlékhely rekonstrukciós felújítására.

6. TERVEZÉSI TERÜLET ISMERTETÉSE:

Sátoraljaújhely város gondozásában fenntartott sírkert, a Hősök temetője, országosan de a Kárpát-medencében is kiemelkedő jelentőségű I. világháborús emlékhely.

1900. szeptember 26-án szentelték fel Sátoraljaújhely Köztemetőjét. 1914. szeptember 7-i közgyűlés határozott katonai dízsírhelyek létesítéséről, a temető nyugati parcellájában. 1916 októberében, a katonasírok örök megbolygatatlanságára vállalt kötelezettség mellett alakította ki a város a hősök sírkertjét.

A Hősök temetője közel 2000 hős nyughelye.

Az Osztrák-Magyar Monarchia nemzeteinek, nemzetiségeinek hősi halottai magyarok, székelyek, szászok, ruszinok, szlovákok Erdélyből, a Felvidékről, az Alföldről, a Dunántúlról, a Délvidékről. Bécs, Tirol, Karintia, Stájerország, Bukovina, Galícia, Morvaország, Csehország, Horvátország, Szlovénia, Bosznia szülöttei. A szövetséges hadseregek katonái németek, törökök épp úgy, mint a szemben álló, hadifogolyként elhunyt orosz, szerb, román, olasz katonák. Tisztek, sorkatonák minden fegyvernemtől, élelmezési és egészségügyi szolgálattól, népfelkelők, orvosok, ápolók, önkéntesek, a hadikórházak kisegítő személyzetének tagjai és a rettenetes járványok, a kolera, a vérhas, a tífusz áldozatai nyugszanak együtt a sírkertben.

FUNDAMENTUM Építőipari, Tervező és Szolgáltató Kft.

Iroda: 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 27.

Tel/fax.: 47/521-511 ★ Mobil: 06/20/9358-132

e-mail: fundamentumkft@internetker.hu ★ honlap: www.fundamentumkft.hu

Törzsszám: F/2017-07

7. AZ EMLÉKHELY REKONSTRUKCIÓS FELÚJÍTÁS TERVEZÉSI SZEMPONTJAI:

Az emlékhely rekonstrukciós felújítás az alábbiakat tartalmazza:

1. A sírkert megközelíthetőségének biztosítása
  - a köztemető bejáratánál Hősök temetője tájékoztató információs elem
  - A Hősök temetőhöz vezető út felújítása
  - A sírkerti kapuhoz leágazó út jelképes kialakítása
  - A sírkerten belüli utak kialakítása
2. A sírkert kapuépítmény környezetében
  - A sírkert bejárat kapuépítmény restauratori felújítása
  - Temetőtörténeti információs felület létrehozása
  - A kapuépítmény környezetének karakteres térburkolása
3. A temetői emlékhely környezetében
  - A meglévő kővázák restauratori felújítása
  - Emlékmű, kereszt szükség szerinti felújítása
  - Ismeretlen katonai kegyeleti hely kialakítása
  - Az emlékhely környezetének rendezett formában történő karakteres térburkolása
4. A Hősök temetője kerítés felújítása
5. A sírkert kipusztult fáinak pótlása.

8. ÉPÍTÉSZETI KIALAKÍTÁS:

8.1 A sírkert megközelíthetőségének biztosítás

A köztemető bejáratánál a gyalogos forgalmi kapu baloldalán kerül elhelyezésre az útbaigazító térképet tartalmazó információs elem. A katonai őrbódé tömegformájából kialakított jelkép 20mm vastag acéllemezről készül, gravírozott térkép rajzolattal, csiszolt beton talpazatra állítva.

A köztemetőn belül a Hősök temetőjéhez vezető út felújításra kerül. Az út beton térkő burkolatot kap, döntött útszegéllyel. Az új burkolat megépítése előtt kiépítendő a hősök temetőjéhez vezetett elektromos földkábel, tér és irányfény világítással, valamint a hősök temető növényzetének gondozását biztosító locsolóvíz gerincvezeték.

FUNDAMENTUM Építőipari, Tervező és Szolgáltató Kft.

Iroda: 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 27.

Tel/fax.: 47/521-511 ★ Mobil: 06/20/9358-132

e-mail: fundamentumkft@internetker.hu ★ honlap: www.fundamentumkft.hu

Törzsszám: F/2017-07

A Hősök temetőhöz leágazó út, jelképes módon, a köztemetőtől is hangsúlyozottan leválasztva kerül kialakításra. A terepszintbe süllyesztett, azt követő kvázi „lövészárók” építményre emlékeztető út kerül kialakításra. Az előregyártott vasbeton elemekből kialakított útburkolatba reliefszerűen kialakított 11db "emlékező" burkolati elem kerül lehelyezésre, amin az I. világháború regionális eseményei lesznek olvashatók. A tematikus burkolati elemek kiviteli tervekben meghatározott szövege a kivitelezés megkezdése előtt még szakavatottak bevonásával pontosítandó!

A hősök temető sírkerten belüli utak, amelyek a központi emlékhely és egyes sírcsoportok megközelíthetőségét biztosítják, hengerelt zúzottkővel kerülnek kialakításra, kétoldali beton kerti szegéllyel.

8.2. A kapuépítményt megközelítő „lövészárók út” mentén jelképelem elhelyezése

A Hősök temető keleti oldali tujasor alatt kialakított „lövészárók út” mentén egy jelképes térelem fal kerül elhelyezésre a kapuépítményhez érkezés első fázisaként. A „lövészárók út” sírkert felőli oldalfalára állított, cca. **1914** cm hosszú és **1918** mm magas, a Hősök temető alaprajzának és kontúrjának transzformált kivetítése a tabló falra a hősi halottak neveivel és sírjelével kerül elhelyezésre. A tabló 20mm vastag porszórt acéllemezből készül, a hősök nevét, katonai beosztását és elhunytának évszámát is tartalmazó téglalap alakú sírjel intarziászerűen kerül elhelyezésre a tablófalon, valamennyi egy átmenő furattal (golyó ütötte?) hangsúlyozva. A lövészárók úton érkező látogatót már a hősök temetőjébe való belépés előtt megérinti a hely, a távozáskor elhaladva pedig ismét emlékeztet, ébren tartva az I. világháborúval kapcsolatos társadalmi emlékeztet.

8.3. A sírkert bejárati kapuépítmény és környezetének rekonstrukciós felújítása:

A Hősök temetője Köztemetőn belüli bejáratát, kapuját, jelenlegi formájában kell megtartani és szakértő kézbe adva restaurálni!

A kapu pilléreinek alsó része, és fejezeteik feltehetően erdőbényei riolittufából készültek, a pillérek felső része, és a vázák műköből. Szétbontásukat nem tervezzük, helyreállíthatóak. Tisztítás, átfaragás után konzerválható a köanyag, restauráló habarccsal kiegészíthető. A két váza is helyreállítható.

A feliratmező, a zászlótartók nagyszerű ipartörténeti emlékek. Megőrzésük indokolt. A

FUNDAMENTUM Építőipari, Tervező és Szolgáltató Kft.

Iroda: 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 27.

Tel/fax.: 47/521-511 ★ Mobil: 06/20/9358-132

e-mail: fundamentumkft@internetker.hu ★ honlap: www.fundamentumkft.hu

Törzsszám: F/2017-07

kapu feletti vas ívbe írt egyszerű, tiszta vonalú nagybetűs felirat, a zászlókonzolk felújítása szakértő díszlakatos munkával felújítható.

A kapuépítmény környezetének karakteres térburkolását 75x75x 8 cm beton lapokkal, 5,0 cm hézagközökkel rakva kell leburkolni. A burkolatot zúzottkő ágyazatra rakva, a hézagokat zúzottkő örménnyel hézagolva kell elkészíteni. A beton elemek felülete csiszolt szürkés színű, a hézagoló körmény sötétszürke andezit tufa. A térkő elemek első két sorát a sírkerthez vezető új „lövészárók” út szintjéhez kell igazítani vízszintes rakással, még a kapuépítmény körbe határoló részt a terepemelkedőhöz igazodva soronkénti emeléssel kell elhelyezni. A térburkolati elemek lerakását a kapu tengelyére szervezve kell kiosztani. A kapuépítmény szimmetria tengelyében a lehelyezett burkolóelem süllyesztett nyomatú égtáj rajzolattal készül.

A sírkert kapuépítmény környezetében egy új jelképelem kerül elhelyezése. A jelkép egy hátoldal nélküli, a megközelítés irányából átlátható, alig észrevehető térbeli elem, amely szimbolikája szerint immár „üres örbódé”, a néhai ör is már bent pihen bajtársával együtt az oszlopos tujákkal körbevett „körletben”. Az örbódé azonban megállítja a látogatót és olvasásra készíti. A fekete színre színterezett acél felület bejárat felőli oldalán fehér betűkkel írt szöveg a HŐSÖK TEMETŐ-ről szól. Az „örbódé” belső falán érintőképernyős infó kiosk terminál kerül megépítésre, amin keresztül a látogató részletes információhoz jut. A külső oldali ismertető szöveg a hely és történelmének legjobb ismerője Fehér József múzeumigazgató úr által írt szöveg :

Hősök temetője

katonatemető a hegyek lábánál a

városi köztemetőben, a Ny-i parcellákban, 1540 első vh-s katona nyugvóhelye. Az első eltemetett katona, Balázs József gyalogos 1914. szept. 14-én került a közös katonasírba, az utolsó, egy ismeretlen orosz katona, 1919 jan.-jában. A katonás rendbe állított, egyforma sírjelek alatt fiatal katonák nyugszanak, a legfiatalabbak 18 évesen estek el, a legtöbbjük 22-28 éves volt. Legtöbben magyarok, de a Monarchia minden nemzetiségéből található itt áldozat: osztrák, német, ruszin, lengyel, román, szlovák, horvát katonák, szerb és orosz hadifoglyok is. Sátoraljaújhely mint vasúti csomópont fontos szerepet töltött be az I. vh.-ban, innen ágaztak el a vasútvonalak a K-i hadszíntér, az orosz front, Galícia felé. A vonatok a frontra katonákat, élelmiszert, lőszert, utánpótlást szállítottak, visszafelé sebesülteket hoztak. A vasúti deltában barakk-kórház és járványkórház épült, a Dohánygyár üzemcsarnokaiban és több iskolában szükségkórházat rendeztek be. A súlyos sebesülteket a jól felszerelt megyei kórházban és a zsidó kórházban igyekeztek megmenteni. A sebesültek, a járványos betegséggel (pestis, tifusz) fertőzöttek jó része azonban menthetetlen volt. A temetőkönyv szerint a halál oka leggyakrabban harctéri sebesülés, lőtt seb volt.

FUNDAMENTUM Építőipari, Tervező és Szolgáltató Kft.

Iroda: 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 27.

Tel/fax.: 47/521-511 ★ Mobil: 06/20/9358-132

e-mail: fundamentumkft@internetker.hu ★ honlap: www.fundamentumkft.hu

Törzsszám: F/2017-07

Minden azonosítható katonának külön sírhelyet jelöltek ki, a járványos megbetegedésben elhunytakat tömegsírba temették. Valamennyi áldozatnak megadták a végtisztességet, felekezetük szerinti egyházi szertartással temették el őket. Kőből készült egyforma fejfákat részben az állam költségére, részben közadakozásból állították. Később a temető D-i részébe temettek néhány katonát azok közül, akik a II. vh. utolsó időszakában az újhelyi harcokban estek el. A temető közepén a munkácsi vasgyárban öntött emlékmű emelkedik, talapzatán a Szózatból vett idézet: "Az nem lehet, hogy annyi szív hiába onta vért..." A temetőt a két világháború között rendszeresen gondozták, a katonákról a május utolsó vasárnapján tartott "hősök napja" alkalmából emlékeztek meg. Az 1960-as évektől elhanyagolt állapotú temetőt az 1980-as évek végétől a Városvédő és Szépítő Egyesület vette gondozásba. (FJ)

8.4. A sírkert emlékhely és környezetének rekonstrukciós felújítása:

A Hősök temetője megemlékezési központja, az emlékmű és a kereszt alkotta „tér”, a

FUNDAMENTUM Építőipari, Tervező és Szolgáltató Kft.

Iroda: 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 27.

Tel/fax.: 47/521-511 ★ Mobil: 06/20/9358-132

e-mail: fundamentumkft@internetker.hu ★ honlap: www.fundamentumkft.hu

Törzsszám: F/2017-07

kővázáknál kezdődik.

A kövázák körestaurátori felújítása:

A talpazatos virágvázák talpazata betonból készült, mosott kavicsos betéttel, utólagos cementsimítással. A talpazatok felső részei szétnyíltak, csak kétes eredménnyel javíthatók. Ezért a kettő talpazatot előre gyártott műköből újra kell gyártani. Vázáik műköből készültek, viszonylag jó állapotúak, javíthatók.

A vázák határolta alsó vonaltól, a kereszt feletti terület első sírjai előtti vonalig a területre szabályos rendbe kiosztott, hézaggal rakott térburkolat készül.

A megemlékezési központ környezetének karakteres térburkolását, 75x75x 8 cm csiszolt beton lapokkal, 5,0 cm hézagközökkel rakva kell elkészíteni. A burkolatot zúzottkő ágyazatra rakva, a hézagokat zúzottkő örleménnyel hézagolva kell kialakítani. A beton elemek felülete csiszolt szürkés színű, a hézagoló körlemény sötétszürke andezit tufa. A térkő elemek első két sorát a kövázák vonalában, továbbá a kereszt feletti terület utolsó két sorát lépcsős rakással terepemelkedőhöz igazodva soronkénti emeléssel kell burkolni. A központi emlékhely területén a burkoló elemeket tereplejtőre illesztve kell helyezni, elsősorban azért, hogy koszorúzáskor az ünnepi rendhez illően néhány díslépést lehessen tenni.

A térburkolati elemek lerakását a központi emlékmű tengelyére szervezve kell kiosztani, a kövázák szimmetria tengelyétől indítva.

A központi emlékhely környezetében egy új jelképelem elhelyezésére kerül sor. A meglévő öntöttvas emlékmű nagyon gazdag a hősökre utaló jelképekben. A farkába harapó kígyó (uroborosz) által körbezárt évszámok az örökkévalóságot, a borostyánfüzérrel keretezett évszámok a kegyelet jelét, stb. jelentik. Az emlékmű mögötti részen a kőhalomból kimagasodó acél (vas) kereszt, a korábban táblával ellátva az ismeretlen katona kegyeleti hely szerepét töltötte be. A kereszt újbóli „táblásítását” nem javasoljuk. A keresztet, mint vallási jelképet megtartva, annak „aurájában” az ismeretlen katona emlékére új jelkép eleme kerül kialakításra.

A jelkép formája a sírkert bejáratánál is elhelyezett „örbódé” de „csonka” formában átfogalmazva. A még megmaradt örbódé hátoldalába, az acélt átvágva, katona nótá kezdő sora teszi személyessé az ismeretlen katona emlékét.

Mikor
megyek
Galicía
felé,
Még
a
fák
is
sírnak

A katonadal kezdősora szavanként sorolva egymás alá szedve, feszesen, ahogy a lépésnek megfelelően ropog a nóta. A felirat közélről olvasható, a déli napsugár a (golyó ütötte?), betûréseken gyönyörûen rávetül a még megmaradt „örbódé” oldalára.

Az ismeretlen katona sírjához rendelt alakzat a térburkolat osztásrendjébe illesztve 75x155x 16 cm műkö talpazaton áll, hossztengegyével lejtőre merőlegesen elhelyezve, sírhely szerűen arccal kelet felé tájolva. A kegyeleti helye műkö talpazatán 4x4x2 cm mélyítésű gyertyafészek készül, „menetalakzatba” rendezve 100 centenáriumi mécsek vagy gyertya elhelyezésére.

8.5. „Kidölt keresztjának nem köszön már senki” emlékhely kialakítása

FUNDAMENTUM Építőipari, Tervező és Szolgáltató Kft.

Iroda: 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 27.

Tel/fax.: 47/521-511 ★ Mobil: 06/20/9358-132

e-mail: fundamentumkft@internetker.hu ★ honlap: www.fundamentumkft.hu

Törzsszám: F/2017-07

A temetőkert délkeleti sarkában, kegyeleti okokból megtartott kidőlt, erősen sérült, nem javítható fejfák törmelékhalma található. Ezek továbbra is megtartásra kerülnek, de egy 5x5m rendezett zúzottkőből kialakított térburkolati felületen térkompozíció szerint rendezett formában elhelyezve kerülnek újraépítésre.

8.6. A járványemlékmű előtti tiszteletadási hely kialakítása

Az emlékmű előtti területen egy cca.1,6x4,6m méretben zúzottkőből kialakított, kerti szegélykövel lehatárolt térburkolati helyet kell kialakítani az emlékezés és tisztelgés helyeként.

8.7. Hősök temető kerítés felújítása

A sírkert nyugati, déli oldalán teljes hosszban, a keleti oldalán egy rövid szakaszon drótfonatos kerítés van, amelynek felújítása szükséges. A kerítés új, időálló bevonatú kerítésfonatot kap, a sérült oszlopok javításával. A kerítés részeként azzal megegyező hosszban magas sövénykerítés készül.

8.8. A sírkert kipusztul fáinak újra ültetése:

2008 évben a sírkert fái hatalmas vihar következményeként szinte teljes egészében megsemmisültek. A kidőlt fákat akkor kivágták, pótlásukra nem került sor.

Az ismeretlen katona emlékhelyen idézett katonadal okán is

„Mikor megyek Galícia felé,
Még a fák is sírnak.
Rezgő nyárfa hullajtja levelét,
Az is engem sirat!
Sirass, sirass rezgő nyárfa....”

a Hősök Temető sírkertben fontosnak tartjuk a fák meglétét. Ezért minden olyan helyen ahol volt korábban lombos fa, azt újra kell pótolni.

Kertépítészeti leírás

A terület különleges rendeltetésű zöldfelület: temető. Sátoraljaújhely település határában egy nagyobb kiterjedésű, de több részre oszló temető terület található. Ezen temető komplexumon belül a Hősök temetője a legkitettebb, a természeti környezethez legközelebb lévő temető egység. Az első világháborús katonák holttestét rejtő fejfák monoton tömege, a klasszikus katonai temetők hangulatát idézi. A tervezett állapotban a rendezett gyepfelületben álló fejfák sorát, csak néhol töri meg egy-egy szoliter fa. A kisebb, főként virágzó fákba ültetett liget gyönyörű kontrasztot alkot a fejfák rendezett soraival. A temető két oldalhatárán magasra nőtt, jó állapotú tuja sövényvel határolt. A másik két oldalon jelenleg nincsen lehatárolás. A tervben ezt magasra növő, de jól nyírható gyertyán sövényvel javasoljuk megoldani. A temetőrész déli részén, a II. vi-

FUNDAMENTUM Építőipari, Tervező és Szolgáltató Kft.

Iroda: 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 27.

Tel/fax.: 47/521-511 ★ Mobil: 06/20/9358-132

e-mail: fundamentumkft@internetker.hu ★ honlap: www.fundamentumkft.hu

Törzsszám: F/2017-07

lágháborúban elhunytaknak kialakított területet alacsony jelző sövénnel határoltuk. A temető közvetlenül határos a települést határoló erdős hegyoldallal. A természetes flóra tölgyes-uralmú, erdőssztyepp-növényzete szinte teljesen megsemmisült, csupán néhány magaslaton maradt fenn a fátlan erdőspusztai vegetáció. Völgyeiben edafikus társulás az égerliget. Helyenként még a Központi-Zemplénre jellemző kárpáti, de jellemben az említett erdőssztyepp karakter dominál. A tervezett növényzetnél erre a növényföldrajzi tájegységre jellemző honos fa-, és cserje fajokat terveztük telepíteni, hogy erősítsük a terület természeti jellegét.

A tervezett facsoportok javasolt honos fafajai:

Quercus robur	- kocsányos tölgy
Pyrus pyraea	- vadkörte
Padus avium	- májusfa
Malus sylvestris	- vadalma
Cerasus mahaleb	- sajmeggy
Magas sövény:	
Carpinus betulus	- gyertyán (szabadgyökerű)
Alacsony sövény:	
Ligustrum vulgare	- fagyal

Sátoraljaújhely, 2017.augusztus hó

.....
 Ács Tamás
 építész tervező: É-05-0181
 Miskolc
 Soltész N. K. u. 30.

.....
 Plébán Mihály
 építész tervező: É2-05-0187
 Sátoraljaújhely
 Pacsirta u. 1. sz.